

על מה תקנו עיקר מצוות נר חנוכה אם על המלחמה או על נס פח השמן

יש להעיר דבנוסח הנרות הללו לא נזכר ענין נס פך השמן וכן בנוסח על הניסים לא נזכר אלא אולי ברמז דק, ולהבדיל כמדומה שבכל ספרי התקופה כיוסיפון ומקבים ואידך מקבים וקדמוניות איני זוכר שהובא בהם ענין זה, וכמובן שא"א להביא ראיה משם דמה לכהנת כפונדקית, ולא מפיהם אנו חיים, אבל רוח הדברים אפשר להבין שעיקר מה שידעו המון העם שעיקר השמחה היא להצלת ישראל מעול שמד וחזרתם

לקיום המצוות, אבל עיקר צורת התקנה מצד ההדלקה והשמונה ימים נתקנה כפי צורת הנס שאירע מכיון שזה נס היוצא מגדר הטבע לגמרי, וכמ"ש השו"ע לגבי ברכת שעשה לי נס די"א שאין מברך אלא על נס היוצא מגדר הטבע לגמרי, ולכן צורת התקנה תקנו על פי נס זה, אבל עיקר מה שהוצרכו לתקן היה מחמת הצלת ישראל כנ"ל דעל עצם הנס עצמו מה שהיה נס לולא שהוצרכו מדינא לנס זה שהרי טומאה הותרה בציבור ובלאו הכי לא היה להם אז עדיין מנורה הכשרה כהלכתה לכתחילה כמבואר בסוגיות, ולא נהגינן חנוכה ביום שחזרה המנורה, אלא דמאחר והיא צורת המאור פנים שהאיר הקב"ה לישראל והראה להם שעבודתם רצויה לכך קבעו צורת מצוות חנוכה באופן זה מאחר שצורת הנס ג"כ היה ענין של טיהור וקדושה והצלה משמד וחנוכת המקדש והמזבח והכל מישך שייכי זה בזה דהכל הוא מענין לענין באותו ענין וגם המנורה רומזת לחכמת התורה שחזרה להם כמבואר בכל מקום.

ולפ"ז מיושב גם מה ששאלו בגמ' מאי חנוכה וכו' וזה פשוט שהכל יודעים מהו חנוכה ונזכר במשנה הרבה פעמים ובגמ' עוד פעמים, אלא ר"ל עיקר צורת התקנה דחנוכה באיזה אופן נתקנה ועל מה נתקנה ומה הוא השם חנוכה שרומז לחינוך דבר, וע"ז מביא דתנו רבנן שכשנכנסו יונים וכו'.

ועיקרי רעיון הדברים נתבארו בערה"ש סי' תרע וכן מבואר גם במשנ"ב שם בהשוואת הדברים לפורים דבחנוכה עיקר התקנה הוא מחמת ההצלה משמד.

יש להוסיף עוד דבחז"ל אי' הרבה על המשכן דמנין הקרשים ה' כנגד דבר פלוני ומידות היריעות היו כנגד דבר פלוני וע"ז הדרך, ואין הכונה שכל המשכן נבנה כדי לעשות המידות באופן שירמוז לדברים אלו, אלא מטרת המשכן היא ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, אבל צורת עשיית המשכן היה לזה הציווי באופנים מסויימים שירמוז עניינים הרבה.

